

Forældreansvarsloven - for eller imod?

Forældreansvarsloven trådte i kraft i 2007. Loven har givet anledning til kritik fra flere sider. Andre – herunder Børnerådet - anbefaler, at loven ikke ændres, før dens effekter er grundigt undersøgt. I den nedenstående brevveksling mellem Børnerådets formand, Charlotte Guldborg, og advokat Pia Deleuran, kommer de to synspunkter tydeligt frem.

Debatindlæggene blev bragt i Politiken d. 20. juni 2009

Kære Charlotte Guldborg,

Som advokat oplever jeg igen og igen, at helt almindelige mennesker kommer i klemme på grund af forældreansvarsloven. Loven, der har virket i snart to år, og som forsøger at tvinge forældre, der ikke kan finde ud af det sammen, til at dele forældreansvaret. De er en skandale.

Loven blev vedtaget af et enigt folketing. I teorien lyder det vældig fornuftigt, at mor og far skal se at finde ud af det sammen. Men i praksis har loven ført til masser af tragedier, fordi børn og voksne ikke kan holde til at have konfliktfyldte liv i årevis.

Lad mig give et eksempel fra min hverdag.

En depressiv far til to små børn har i en periode været voldelig mod moren. En aften går det galt igen. Mens børnene ser på, begår han et voldsomt overgreb mod moren. Han varetægtsfængsles. Han modtager en dom. Umiddelbart efter løsladelsen søger han om samvær med børnene. Statsforvaltningen bestemmer, at børnene midlertidigt skal udleveres til samvær. Moren finder det uforsvarligt. Hun får overfaldsalarm via Falck, og da faren opsøger hende efter løsladelsen, får han meddelt polititilhold.

Samværssagen har nu kørt i 3 år. Faren er velhavende og kan sætte tid af og købe juridisk bistand til at forsætte sagen. Statsforvaltningen finder ikke hans adfærd så problematisk, at samvær afvises umiddelbart. Det gør ikke indtryk, at han ødelægger hendes indbo. Det erfarer man, da et flyttefirma kommer for at hente effekterne. Det gør heller ikke indtryk, at han finder frem til hendes beskyttede adresse.

Moren bliver hårdt ramt. Hendes mand har vist en side af sig selv, som hun og børnene ikke kan leve med. Hun har blandt andet måtte finde ny bolig, skaffe nyt job og introducere børnene til nye institutioner. Hun skal have uanede kræfter for at kunne holde til belastningen, samtidig med at hun frygter for sit liv. Alle er tabere, fordi der er lavet en idealistisk og teoretisk lov, som ikke kan fungere i virkelighedens verden.. Det er meningsløst!

Ingen forskningsresultater underbygger, at to uenige forældre er bedre for et barn end en enlig forælder i balance. Dette er slået fast gennem forskningsresultater i ind- og udland. I England har de erkendt miseren, og har ændret praksis efter, at flere børn har mistet livet. Så hvor er det, vi vil hen?

Forældreansvarsloven forstår barnets perspektiv på én måde: At alle børn skal have kontakt til begge biologiske forældre. Det er en gammeldags og utidssvarende hovedregel. Reglen om samværschikane gør det værre. Heri bestemmes, at forældre, der fremfører betænkeligheder kan beskyldes for usamarbejdsvillighed og chikane. Og så kan fogedretten kun stoppe en udlevering af barnet, hvis der er alvorlig fare. Det vil sige, at barnet skal udleveres, hvis der er fare.

Loven er en om'er. Politikerne bør skabe et brugbart konfliktløsningsværktøj, der giver ro. De kan starte med at ophæve den tvungne fælles forældremyndighed. Samtidig bør de indføre en bestemmelse, hvor det skal bevises, at samvær tjener barnet. Og endelig skal fogeden skønne over, hvornår en udlevering til samvær skal bremses.

Noget skal der gøres. Straks.

Med venlig hilsen
Pia Deleuran

*** **

Charlotte Guldberg svarer:

Kære Pia Deleuran

Det er et skråplan at opfordre politikerne til at lovgive på baggrund af enkeltsager. Indtil forældreansvarslovens effekter er undersøgt ordentligt, bør loven ikke ændres. Eksempler som det, du beskriver, bør derimod give anledning til at se på forvaltningen af loven, hvor myndighederne – som i så mange andre sager, der har med børn at gøre – kan have begået alvorlige fejl. Men det er en helt anden snak, og desværre får du blandet de to ting sammen i dit indlæg.

Forældreansvarsloven styrker børns rettigheder i de komplicerede skilsmisser. Tidligere havde man for vane at løse tvisterne ved blot at give myndigheden over barnet til en enkelt forælder. Så var der ikke så meget snak om, hvem der bestemte – og den anden part måtte bare rette ind, hvis han eller hun ville fortsætte med at have tilknytning til barnet.

Det gav også den 'ro' du efterlyser, men desværre ofte med den uheldige bivirkning, at de involverede børn fik en meget kompliceret relation til den forælder, der ikke havde del i forældremyndigheden – og i nogle tilfælde helt mistede kontakten. Det var ikke til barnets bedste. Selv om forældre opfører sig hovedrystende ansvarsløst over for hinanden, spiller de alligevel en stor og vigtig rolle i deres børns liv. Men den slags så man stort på tidligere.

Det er der nu lavet om på med forældreansvarsloven. Nu skal forældrene finde løsninger, som giver begge parter mulighed for at bevare tilknytningen til barnet – og loven giver både myndigheder og forældre en række værktøjer til at få det til at lykkes.

En del sager er præget af vold, chikane, trusler og beskyldninger. Forældre, der bekriger hinanden med disse midler, udøver også vold mod deres børn. Stridighederne rammer børnene direkte og hårdt, og ofte med langvarige konsekvenser. Disse forældre skal have hjælp til at komme videre. I nogle tilfælde skal de retsforfølges og straffes, og i nogle tilfælde skal de forbydes adgang til deres børn.

Forældreansvarsloven er klar og tydelig om disse forhold. Det er en misforståelse, at loven skulle gøre det sværere end tidligere at fjerne farlige forældre fra deres børn. Jeg vil foreslå, at lovens kritikere i stedet interesserer sig for de rammer, som myndighederne forvalter loven under.

Det kunne nemlig se ud til, at reformer, omstruktureringer og besparelser har gjort det vanskeligt for myndighederne at leve op til lovens intentioner, men hverken du eller jeg ved det med sikkerhed. Vi kan gætte ud fra enkeltsager, men jeg vil fraråde politikerne at lovgive på sådan et grundlag. Det kommer der sjældent noget godt ud af. SFI er klar med en grundig undersøgelse af lovens effekter i 2011. Den bør Folketinget vente på.

Med venlig hilsen
Charlotte Guldberg

*** **

Pia Deleuran svarer:

Kære Charlotte,

Du skriver, at der ikke skal lovgives på baggrund af enkeltsager. Men livet består af enkeltsager, og børnene, der kommer i klemme i forældreansvarsloven, har kun én barndom. Jeg er advokat for en række af disse børns forældre, og antallet af sager vokser dag for dag.

Det, vi ser, er, at kvinder og børn kommer i klemme. Der er ikke mange mænd, der bliver slået eller voldtaget af deres ægtefæller. Her har vi et statistisk grundlag, og vi er en række fagfolk, der sidder med sagerne, som må råbe vagt i gevær. Der er børn, hvis liv er i fare.

Rigtig mange fædre tager sig godt af deres børn, uanset om de er samlevende med børnenes mor. Det er godt. Disse fædre og mødre har ikke brug for hverken advokater eller myndigheder til at håndtere samvær. Det kan være, at de selv vælger kontakt med en børnesagkyndig eller en konfliktmægler.

Men i de højkonfliktfyldte sager må det offentlige Danmark ikke vende ryggen til. Det er rart at høre, at de

problematiske fædre smører deres børn ind i sololie, men det er knapt så rart at skulle forholde sig til, at en del af denne sololie placeres i skridtet på en 6 årig pige. Det er svært at bevise, men vi har en samfundsmæssig pligt til at tilbyde skræmte børn omsorg og lade tvivlen komme barnet til gode i stedet for at beskyldte børnenes mor for samværschikane.

Ønsker vi et samfund, hvor kun beviseligt farlige forhold kan hindre, at et barn udleveres til vold og seksuelle overgreb? Går kontakten til biologiske forældre forud for børns sikkerhed, og hvad når børnene ikke ønsker kontakt, fordi de hellere vil spille fodbold i de vante omgivelser? Reglerne må ændres af politikerne. Kan et Børneråd og et Folketing virkelig acceptere, at fogden evt. med hjælp fra politiet henter børn, der selv modsætter sig samvær? Barnet har nok en god grund til at gøre modstand. Hverken Børnerådet, myndighederne eller politikerne kan give et barn dets barndom tilbage!

Med venlig hilsen
Pia Deleuran

*** **

Charlotte Guldberg svarer:

Kære Pia

Forældreansvarsloven betyder, at flere fædre end tidligere får del i forældremyndigheden. Det har givet diskussionen om loven en kønspolitisk dimension, og et kraftigt fokus på, hvordan vi får voldelige fædre effektivt og bestandigt ud af børnenes liv. Desværre tegnes der samtidig et billede af, at de fleste fædre i skilsmisserne er karakterafvigende med voldelige tendenser. Det gør det vanskeligt at diskutere loven på et seriøst grundlag.

Det giver heller ikke mening at henvise til enkeltsager, hvor myndighedernes begrundelser og de samlede omstændigheder er ukendte eller kun belyses fra den ene parts side. Men lad mig slå det helt fast: Mænd – og kvinder – der er farlige for deres børn, skal fjernes fra børnene, og politiet skal garantere ofrenes sikkerhed. Forældreansvarsloven er ingen hindring for at det sker.

Lovens bestemmelser om tvangsmæssig gennemførelse af samvær er alene opretholdt i de sager, hvor den ene part kæmper med alle midler for at holde den anden part væk fra barnet. Barnets retssikkerhed er desuden blevet styrket gennem lovens bestemmelse om øget anvendelse af børnesagkyndige gennem hele sagen. Loven motiverer nu også forældrene til at prioritere samarbejdet om at sikre barnets tarv.

Samfundet bør sikre, at barnets ret til dets forældre respekteres, når forældrene ikke selv kan finde ud af det. Det gør forældreansvarsloven, og i langt de fleste tilfælde er det absolut til barnets bedste. Hvorfor? Jo, for selv om de voksne ikke kan udstå hinanden, så kan de udmærket være betydningsfulde, givende og nødvendige personer for børnene.

Loven er noget af det tætteste vi endnu er kommet på en inkorporering af Børnekonventionen i Danmark. Lad nu SFI hjælpe os frem til det store billede baseret på solid forskning og systematisk dataindsamling.

Med venlig hilsen
Charlotte Guldberg